

Benedikt v Slovenskih goricah

Več življenja med slatinskimi vrelni

Darja Zemljič

Slovenske gorice niso znane le po dobrem sadju, ki je nekoč romalo do dunajskega dvora, in gostoljubnih domačinih, temveč tudi po številnih izvrih mineralne vode oz. slatin vzdolž reke Pesnice, Ščavnice, ki se nadaljujejo v svet ob Muri. Eno od bolj raziskanih območij predstavlja okolica občine Benedikt v Slovenskih goricah, drugi občini po velikosti na območju nekdanje občine Lenart.

Ti vrelni niso dobrodošli le za gašenje žeje, kot počnejo domačini že stoletja, temveč so potencial za razvoj zdraviliškega in rekreacijskega turizma.

Poleg vrelni je na območju trinajstih benediških zaselkov: Benedikt, Drvanja, Ločki Vrh, Negovski Vrh, Obrat, Spodnja Bačkova, Spodnja Ročica, Stara Gora, Sveti Trije Kralji, Trotkova, Trstenik, Štajngrova, posejanih še kar nekaj naravnih in kulturnih znamenitosti, ki so jih domačini, da bi privabili obiskovalce, ki radi odkrivajo naravo, povežali v Ekumujej, Kmetijsko učno pot in Arheološko cesto, na kateri se je mogoče ustaviti, poklepetati z domačini in se okrepčati z značilno slovenjgorsko kulinarijo.

Na ogled so povabili tudi Društvo turističnih novinarjev Slovenije, člani katerega želimo približati javnosti tudi manj znane kraje s še neodkritimi turističnimi potenciali, za katere je treba odpreti oči ne le obiskovalcem, temveč marsikdaj tudi domačinom, ker se jim zdijo pogosto samoumevni. V Benediktu je med temi biseri kar nekaj slatinskih virov. Ti bruhajo na prelomu vulkanskih prelomnic vodo s plini in minerali, ki dajejo slatinam značilen okus po železu in žveplu. Znana je Špinglerjeva slatina ter vira v Zgornjih in Spodnjih Žerjavcih. Najbolj urejeni pa so trije vrelni nedaleč od občinskega središča v Benediktu, ki so jih poimenovali Helena, Pavla in Ana, na globini 12,

Predstavniki občine in Turistično-vinogradniškega društva Benedikt: župan mag. Milan Repič, Marjan Farasin, Albina Janžekovič in Vesna Merčnik, ter (zadnja vrsta) Rok Šijanec, Dušan Janžekovič in Ivan Merčnik

Pod Svetimi Treimi Kralji je tako nastalo veliko novo naselje, občina je uredila zemljišče za 43 hiš in načrtuje še pet manjših blokov. Prebivalstvo občine pa se je od leta 1998 povečalo za 40 odstotkov iz 1900 na 2400 prebivalcev, zato sedaj pripravljajo prostor za že 9. oddelek otroškega vrta. V občini sta se preselili celo dve družini iz Bovca, ki sta imeli dovolj tamkajšnjega turističnega hrupa.

Ta del Slovenskih gorik je postal zanimiv tudi z izgradnjo štajerske avtoceste, do odseka v Lenartu imajo okrog deset minut. Večina domačinov se še vedno vozi na delo v Maribor ali v Avstrijo.

društvo doživelo osip članstva, saj se vinogradniki starajo, mlajši pa dela v vinogradu niso več navajeni. Društveno vino, za katerega pridelujejo chardonnay, laški rizling in šipon v najetem vinogradu, so poimenovali po znamenitem domačinu Dominiku Čolniku, ki se je rodil pri Sv. Treh Kraljih, sicer pa je imel svoje posestvo v Drvanji.

Z vinogradniškim društvom dobro sodelujejo kmečke ženske, med njimi tudi naj ženska Benedikta 2019 Vesna Merčnik, najbolj znana po sadnem kruhu, za katerega je prejela kar nekaj zlatih medalj na ocenjevanju Dobrot iz kmetij na Ptuj. Merčnikovi so skorajda najstarejša kmetija v Benediktu, saj imajo nepretrgano linijo moških potomcev z istim imenom že

Slatina nedaleč od občinskega središča ima okus po žveplu in železu.

nekatero so zapustile te kraje, ker so si jih prilastili bivši vladarji. Najbolj znane so negovske čelade, pripoveduje Anton Mlasko, zagnanec Turističnega društva Atlantida. Zna materialna zapuščina je prišla na površje po naključju, ko je kmet Jurij Slaček na svoji majhni njivi leta 1811 med oranjem našel 26 bronastih čelad. Narejene naj bi bile v železni dobi, tj. halštatskem obdobju, na njih pa je napis na koncu raztolmačen kot »Harigasti, član germanskega rodu, daje ali žrtvuje bogu čelade«. Te čelade so danes Sloveniji najbližje v muzeju v Bad Radgesburgu, del na Dunaju in v Gradcu ter v Berlinu in Münchnu, delček pa v Narodnem muzeju Slovenije. Njihova pot se je začela v Ženjaku oz. danes Na Klancu pri Benediktu, nanje opominja tabla kot del arheološke poti.

»Na podlagi negovskih čelad je bila v Avstro-Ogrski sprejeta zakonodaja o delitvi najdbin, da je lahko prešlo lastništvo na Dunaj: desetino so plačali najditelju, drugo je ostalo dunajskim vladarjem. Takoj prvi dan pripojitve Avstrije k Nemčiji, med 2. svetovno vojno, pa so romale iz naših krajev k sosedom številne najdbe, saj je Hitlerja zelo zanimalo vse, kar bi lahko bilo povezano z germansko preteklostjo. Zato bi lahko preteklost negovskih čelad in še česa drugega v naših krajih raziskovali kot kriminalko. Vse manjše megalitske tvorbe v naših krajih je popisal zgodovinar Pahič, večje so ostale skrivnost, tudi piramide iz kremenja.

Vse, kar je šlo v javnost, je bilo degradirano ali pa so uničili arheologi ali ljubitelji starin, zato je bolje delati lokalno in ohraniti skrivnosti na krajih nastanka,« meni po dobrem desetletju raziskovanja Mlasko in povabi tudi na benediško pot naravne dediščine Dolina miru, ki so jo prav tako lepo opisali v brošuri in označili v naravi.

Benedikt ima dve cerkvi, mlajša je cerkev Sv. treh kraljev.

36 in 103 metre. Žal imajo od teh večinoma koristi le travniki, manj pa ljudje, saj načrtnega poljenja teh voda še ni. Tudi z najdenim termalnim vrelni v samem središču Benedikta domačini v preteklosti niso imeli sreče z investitorji. Z vsemi načrti vred je ostala občina na »suhem«. Vrtina, ki jo je dala leta 2008 izvrtati občina, še vedno sameva. »Izgradnja benediških term, za katero je že bilo pridobljeno tudi gradbeno dovoljenje, je zastala zaradi stečaja potencialnega investitorja podjetja CM Inženiring, ki je za gradnjo toplic leta 2009 celo dobilo gradbeno dovoljenje. Nato je projekt skoraj osmimi hektarji stavbnega zemljišča od državne družbe »slabe banke« odkupilo podjetje Beneco iz Maribora. To bi naj našlo investitorja za terme, a ga še do sedaj nimajo. Naša občina z letnim poračunom tri milijone evrov, od katerih je le tretjina namenjena naložbam, pa si odkupa zemljišč ne morem privoščiti,« predstavi naš gostitelj in župan občine Benedikt mag. Milan Repič.

VEČ MLADIH NA PODEŽELJU

Kljub temu je v Benediktu kar nekaj razlogov za optimizem, saj je bilo občinsko vodstvo dovolj spretno, da je s komunalno opremljenimi zemljišči pritegnilo investitorje za gradnjo hiš. Te prodajo na ključ po sprejemljivi ceni od 150.000 do 170.000 evrov v glavnem mladim družinam.

Društveno vino so benediški vinogradniki poimenovali po Dominiku Čolniku.

Kmetijstvo daje zaslužek le manjšemu delu prebivalstva. Večjih živinorejskih kmetij imajo največ deset, nekaj je tudi manjših ekoloških, najbolj znana je Klepec, pa eno turistično kmetijo Rajšp in gostišče na turistični kmetiji Kavčič. V tem gostišču so se povezali z LAS Ovtar in v življenje obudili nesovno kulturno dediščino – jedilnik, kot ga je pripravljala domačinka in kasneje grofica iz teh krajev Ana Plohl, poročena z nadvojvodo Janezom, recept zanj pa še sedaj hranijo na Dunaju.

DOMINIK ČOLNIK, PRIDELOVALEC PRVEGA SLOVENSKEGA LEDENEGA VINA

V kraju je aktivno tudi Turistično in vinogradniško društvo s 55 člani, njegov predsednik je Marjan Farasin. V zadnjem obdobju je

Dominik Čolnik (1830–1893) je bil za tiste čase zelo izobražen, a na drugi strani marsikdaj nerazumljen sanjač. Prepotoval je Evropo od Pariza do Petrograda in prinesel ter posadil na svojem posestvu tudi 400 sort vinske trte. Že leta 1859 je pridelal prvo slovensko ledeno vino, ki pa ga ni patentiral, na koncu pa umrl sam in v revščini. Ob cerkvi Sv. treh kraljev so mu domačini postavili spominsko ploščo in po njem poimenovali še posajeno potomko stare trte z Lenta.

400 let. Sedanji gospodar Ivan in Vesna redita med 50 in 60 glav goveda in imata še dopolnilno dejavnost peko kruha in izdelavo testenin, ki jih prodajajo na zaupanje tudi na kmetiji v posebni hiški.

NEGOVSKE ČELADE IN PRETEKLOST KOT KRIMINALKA

V Benediktu se skrivajo pod zemljo in nad njo tudi številne sto- in tisočletne skrivnosti,

Anton Mlasko že več kot deset let raziskuje zgodovino Slovenskih gorik.